

Locuinti'a Redactorului

si

Cancelari'a Redactiunii

e in

Strat'a tragatorului [Ló-
vészutona], Nr. 5.

Scrisorile nefrancate nu se voru primi decatu numai de la corespondintii regulari ai „Federatiunii.“
Articlii tramisi si publicati se voru arda.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune

Pre trei lune . . . 3 fl. v.

Pre siese lune . . . 6 „ „

Pre anulu intregu . . . 12 „ „

Pentru Romanii a:

prea. intregu 30 Fr. = 30 Lei n

„ 6 lune 16 „ = 16 „ „

„ 3 „ 8 „ = 8 „ „

Pentru Inscritiuni a:

10 cr. de linia, si 30 cr. taca'sa tim

brale pentru fiesco-care publicati

une separatu. In loculu deschiu

20 cr. de linia.

Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 25./13. iuliu, 1872.

Camerele Ungariei se voru convocá, precum se scie, pre 1 septemvire, si primulu objectu ce se va presentá spre desbateru, este bugetulu pre anulu 1863. Acestu-a s'a stabilitu degiá in tote ministeriele si astfelu nimicu nu va sta in cale spre a se pertractá in comisiunea financiaria a camerei reprezentantiloru inca in tempulu candu delegatiunile voru tiené siedintie. Bugetele ministerieloru pentru aperarea tierii, de justitia a instructiunei, represinta pre acestu anu preliminarie de erogatiuni mai mari, decatu cele d'in anulu precedentu; si precum amu intielesu cam totu asié stá treab'a si cu bugetulu ministeriului de finantie si cu a celui de comunicatiune. In ce proportiune stau inse preliminariele perceptiuniloru cu cele ale erogatiuniloru, despre acest'a n'avemu inca nici una cunoascintia; dar' nu incapa indoieila, cá acelea inca se voru fi urcatu. Intrebarea este numai, cá pre ee cale, prin ce felu de midiloce? si cari sunt acele sorginti de venitu, cari indemna pre guvernulu la sporirea continua a erogatiuniloru? Dacu nu ne-ar usturá pelea de darea cea mare si apesatoria; dacu amu scé cá guvernulu ungurescu ignoreza pre romani, pre poporulu romanescu, si in asta privintia, precum lu-ignoreza, desconsidera si lu-oprime candu e vorb'a de drepturi politice si nationali; dacu n'amu semtf aduncu nedreptatea strigatoria la ceriu ce ni se face atátu pre terenulu instructiunii publice, cátu si pre celu justitfariu si admnistrativu-politicu, prin eschiderea limbei romane d'in scole, de la tribunale, d'in officiele municipale, si nu preste multu si d'in cele comunale, unde numai va poté s' strabata cu sil'a si forti'a, ce lu-caracterisedia; dacu n'amu scé si semti aduncu tote aceste nedreptati, acesta neegalitate politica-nationala, atunci cu mai pucina indignatiune si amaritiune ne-amu ocupá de aceste intrebári, pentru ca in proportiune cu drepturile de cari ne-amu bucurá cá cetatieni egalu-indreptatfi, amu scé s' ne implinimu cu scumpetate si acuratetia si dorintiele ce amu avé de implinitu facia cu statulu.

Guvernulu ungurescu iuse nu can'a, cá sarcinele trebuescu portate in proportiune cu drepturile de cari se bucura una poporu, o natiune, si si afara de acea elu nu se cugeta d'a afla sorginti noue de venitu, prin cari nu numai s' nu ingreuneze mai tare sortea poporulu contributiv, ci chiaru s' o mai usiureze; elu se cugeta numai la erogatiuni, cum si pre cese cheltuesca mai multu. Elu face imprumuturi cu diecile de millione, pentru cá se infrumsetieze si redice capitalele Ungariei in folosulu judaniloru; pentru corumperea si demoralisares poporulu la a'egerilede deputati speseza asamennea cu millionele, si apoi candu vine intrebarea, cá cine s' accopere tote aceste erogatiuni, atunci in prim'a linia sunt impositele, este poporulu si éra poporulu, carele candu se lupta cu fomea d'in caus'a calamitatiloru elementarie, abie capeta, dupa multe, ceremonie unu ajutoru-imprumutu de câte-va mliiore. — Asié este dreptatea, pentru cá asié o facu domni.

Caletoi'a locutienetoriului banalu, Vacanovicu, la Bud'a, s'a amenatu, si se dice cá acésta amenare stá in legatura cu stergerea fondului de dispusetiune. Comisiunea financiaria denega indemnitatea chiaru si pentru sum'a de 8000 fl., care s'a cheltuitu degiá, si cere cá guvernulu s' restituie acesti bani. Precum se vede, acestu-a este unu votu indirectu de neincredere pentru guvernulu croatu. Si nu este multu tempu de candu guvernulu croatu a capetatu directu unu asemenea votu; atunci inse guvernulu ungurescu d'in Pest'a a intrevenitu cu tota puterea si i-a impededatu effectulu. Deci, dacu nu este numai apucatura ceea ce dice foi'a guvernamentale „P. Napló“, atunci guvernulu ungurescu ar' trebui s' lase acum mana libera deputatiloru croati. Foi'a d'in cestiune dice adeca, cá domni d'in Pest'a coneredu acum nationaliloru conducerea affaceriloru in diet'a d'in Zagrabia, si acest'a d'in motivu, spre a li dá ocaziune

d'a-si formulá odata dorintiele in modu concretu, cá asié s' pota ajunge in fine la niscari stipulatiuni definitive. Mai departe, totu acésta foia face nationaliloru nisce complimente destulu de curiose, dicundu-li vérdé in facia, cá ei nici nu sciu bine ce voiescu; ei accentua necontentitu autonomia financiaria, si apoi nu sciu, cá chiaru acésta, dacu se va realisá in sensulu cum o voiescu ei, este ruin'a Croatiei. Antáiu linge apoi frige. Cu unu limbagiu asié de animos, cu apucature de asemenea calitate si calibru este greu d'a ajunge vre-odata la multu doritele stipulatiuni definitive. — Al a foia guvernamentale se ocupa cu cestiunea dalmatina si si-esprime dorintia, cá legile de impacatiune s' se aplice si facia cu Dalmatia si apoi representatiunea poporulu dalmatinu s' se enuncie, dacu voiesce a se uní cu Croatia si Slavonia, séu nu; dacu da, apoi s' tramita una deputatiune regnicolaria, care ar avé s' se consulte in asta privintia impreuna cu reprezentantii dietelor d'in Zagrabia si Pest'a. Dacu inse dalmatinii s'aru enuncia intr'acolu cá voiescu a remané si mai departe in legatura cu Austria, atunci nice unguirii, nice croatii nu s'aru poté oppune acestei declaratiuni a vointiei libere. Austria ar' cascigá astfelu definitivu una tiera, a carei posesiuni d'in partea sa pana acum s'a disputatu. Acesta cale este intr'adeveru cea mai dreapta, spre rezol-verea totuzoru cestiunloru de asemenea natura.

Cu privire la intrevedereea monarchiloru in Berolinu se vorbesce, cá aici se voru consultá in prim'a linia despre atitudinea ce o ar' avé d'a observá cabinetele d'in Viena si Berolinu facia cu papismulu, dupa aceea apoi despre affacerile, respective cestiunea orientale.

Diariulu „Catholique“ d'in Varsiovia trateza pre largu negociatiunile intre guvernulu rusescu si Vaticanu, relative la ocuparea scaunelor episcopesci vacante. Parintii d'in Vaticanu au primitu cu multa placere prevenirea d'in partea cabinetului de Petropole; cu tote acestea inse au mai pusu urmatoriele conditii: 1. candidatii la scaunele episcopesci s' fia demni de increderea santului scaunu, si 2. pentru scaunele episcopiloru esilati s' nu se propuna candidati. Guvernulu rusescu a observatu cu conscientiositate aceste restringeri.

In adunarea nationale d'in Versalia Thiers a invinsu cu propunerea s'a, d'a pune sub contributiune si materiile dure. Invingerea a cascigatu-o prin una majoritate de aproape una suta de voturi; dar' luandu in consideratiune pusetiunea majoritatii facia cu presiedintele republicei, nu este mirare, cá a eluptatu unu resultatu asié de splendidu.

Cu privire la attentatulu d'in Madridu ce s'a facutu a supr'a regelui Amadeu se dice, cá guvernulu ispaniolu pare a fi fostu incunoscintiatu despre acesta incercare de omoru prin ambasadurulu seu d'in Parisu, Olozaga; si numai acestei informatiuni se pote atribui, cá s'au luat measure asié de extra-ordenarie intru aperarea vietiei regelui si a reginei.

Transilvani'a.

De la Brasieu ni vení una scire, care in mai multe privintie va fi surprindietoria pentru toti acei-a, cari nu sunt initiati in blastematele intrige, la care a fostu espussa poporatiunea romana si magiario-armenesca de acolo. Locuitorii brasioveni romani, secui, armeni si nemti catolici, adeca toti, cáti combatu egemonia sascesca, au tienutu dominec'a in 21/9 iuliu a. e. una adunare forte numerosa, in care au decretatu in unanimitate a b-t-i-e-n-e-r-e-t-o-t-a-l-e-d-e-l-a-a-l-e-g-e-r-i, care s'au inceputu tocma in acea dí. Adunarea dete espressione acestei resolutiuni prin unu actu compus in forma de protestu, pre care lu-dusse una deputatiune si lu-transpuse comisiunei electorale. Toti alegutorii mersera in ordine buna d'in suburbiulu de susu pana la casele municipalitatii, cá se fia martori ai transpunerei protestului.

Asié dara in Brasiovu si districtu alegu numai sasii.

Asié dara cei mai infocati activisti d'in Brasieu s'au reintorsu la passivitatea d'in an. 1869. Dara li-au trebuitu aproape duoi anni de urgia, pana ce au revenitu la acésta mesura.

Dacu cum sa potutu intemplá una minune cá acésta? Speramu, cá ne voru informá cátu mai curundu cele trei diuare politice, locali; éra pana atunci insemnamu, dupa una epistola scurta, numai atátu-a, cá ministrulu Tisza, vedendu-se refusatu de cátra sasi a refusatu si elu a fi alesu numai de cátra romani, magiari si magiaroni, cari lu-candidassera. Intre aceea romanii candidassera d'in partea lor si pre metropolitulu Andreiu, care inca a refusatu. In acelu-asi tempu s'au reintorsu si cei trei plenipotentii de la Pest'a cu scirea, cá nu sta in puterea ministeriului a schimbá legea. Acestu respunsu lu luara infractiui de pretestu, cá s' se abtina de la alegeri.

Dacu cum? inmelepti Brasieului pana atunci n'au conoscutu legea? Li-au trebuitu a stea palme si atáu a blamagiu pana se o vedea? Pentru acésta s'au facutu ei de ura si urgia cu natiunea intréga?

La cestiunea Transsilvaniei.

Foi'a guvernamentale si semi-officiale „Pester Lloyd“ in nrulu seu de la 23 iulu consacra de nou unu articlu de fondu situatiunii in Transsilvania. Scriitoriulu acestui articlu, dupa ce scarmena pre sasi si secui, trece si la romani, si intre alte aminteste aici si despre itentiunea serioasa a guvernului, d'a incepe cátu mai curundu a se ocupa cu affacerile in Transsilvania, adeca d'a intrá in negociatiuni de impacatiune cu reprezentantii naturali ai majoritatii poporatiunii d'in acestu mare principatu, si astfelu a pune capetu stării anormale de pana acum. Pre ce base cugeta guvernulu d'a esoperá impacatiunea cu romanii, acésta ni-o spune limpede foi'a d'in cestiune, cu tote cá ea dechiaru, cá in asta privintia n'a potutu strabate velulu, care copere misteriu; dar' trebui s' se scimu, cá in asemenea cestiuni adeverulu se ascunde prin assertiuni si declaratiuni contrarie si astfelu chiaru declaratiunea acésta dovedesce, cá scriitoriulu numai in urm'a inspiratiunii de susu vine a propovedui, cá ori-ce incercári de impacatiune se potu face numai pre bazea recunoscerii uniunii, carea, dupa dsa, s'a facutu astfelu incátu nu numai cá nu se pote opumná, dar' nici cá a mai remasu ce-va de doritu in asta privintia.

Deci, precum se vede negociatiunile se voru incepe, dar' la ce resultatu voru duce nu este prea greu de prognosticatu, cá-ci nodulu gordeanu este uniunea, este autonomia Transsilvaniei; romanii tienu si trebue s' tiena la autonomia unguirii, inse nu lasa, si chiaru in detrimentulu lor nu lasa de la uniune. Dacu astfelu nodulu nu se va poté deslegá, atunci unde e sabia care s' lu taia?

Dupa acestea trecemu la articulu d'in cestiune si spre mai buna orientare lu-reproducemu aici in liniamentele sale principale. Dupa ce permite cá nedesteritatea politica, conflictele de dreptu publicu, sfad'a internatiunale, nepasarea si neglijerea administrativa apesa cu una greutate de plumbu asupra acestei tiere, a Transsilvaniei, continua:

„Numai unu momentu se areta in acésta situatiune caotica, cá punctu solidu de manecare pentru operatiunile de reformare, — si acestu-a este uniunea legalminte esecutata. De-si luptatorii daco-romaniscului combatu acésta uniune, totu-si ea in realitate este efteptuita pentru vecii veciloru, cá-ci a prinsu radecline adunci in consciintia poporulu. In uniune jace puterea si tari'a nostra facia cu problemele ce avemu de deslegatu, dar' é' d'in uniune resulta si erorile de pana acum, provenite d'in neglijenti'a guvernului si a legislativului. Fiindu bazea de dreptu publicu assecurata, guvernulu si legislatiunea nu s'au mai ingrigitu de affacerile interne ale Transsilvaniei si prin acésta a venitu in contradicere chiaru cu pretensiunile practice ale uniunii. Cá si candu s'ar fi concredintu ideei de uniune

poterea vitală, spre a cefteui ea în Transilvania una străformare politică și socială, corespunzătoare relațiilor de drept public, astfel, fără nici cea mai mică influență, s'a datu cursu liberu dezvoltării naturale a lucrurilor și s'a multumit cu conștiința, că unitatea legislativă între Ungaria și Transilvania s'a restabilită.

Astfelu totu au remas unde au fostu. Una cestiune neresolvită a produsu pre a două, d'intr'unu reu s'a escatu altu, asi în câtu asta-di afacerile Transilvaniei formează intr'adeveru unu ghemu de inconveniente, spre a caroru descurcare se recere lucru multu și greu. Situațiunea Transilvaniei este asta-di multu mai nefavorabilă, decâtu cum a fostu ea înainte cu trei ani.

Vorbindu apoi despre progressulu opozițiunii în Transilvania d'ice: "Acestu-a, ce e dreptu, pare a fi însemnatu, dar' nicaieri estinderea opozițiunii de drept publicu nu potu avé urmări mai rele, decâtu chiaru în Transilvania. Aici numai politică partitiei lui Deacu a fostu în stare să țienă ecuilibrulu între poterea inteligentă și între cea numerică, și astfelu a scuti pre factorii principali ai vieții de stat, spre a nu fi suprimati prin masă. Opozițiunea înse șgduie și submina acestu ecuilibru și scote la lumina astfelu de elemente, a caroru influență trebuie să fie stricătiosă chiaru și pentru ordenea socială. . . . Ceea ce înse ni se pare mai momentos, mai gravu, este particularismulu crassu, care de unu tempu încoco începe a se incubă chiaru și în cercurile populațiunii germane și ungurești. Sasi au aretat mare placere d'a se constitui că partia separată pre basea unui programu naționalu independent. Si nu se pot negă, că sasi nesuescu a se ingradit intru-o instituțiune municipală cu totulu propria, și a se inchide ermetice nu numai dinaintea contactului viu cu celelalte naționalități ale țerei, ci chiaru și d'inaintea instituțiilor moderne de stat, etc.

Nu mai puțin s'a incubatu particularismulu și intru-o parte mare a populațiunii magiare. În pepturile bravilor secui s'au escitat astfelu de dorințe, cari areta unu mare aventu de unu „egoismu sanetosu.“ Li s'a spusu, că trecutulu lor istoricu li dă dreptulu d'a fi puțin aprigi și nemodesti — și ei credu. Li s'a spusu mai departe, că înainte de totu trebuie să caute a se ingriji de recerintiele loru proprie — și ei se orienteaza după această doctrină, etc.

Încătu despre dispușiunea Romanilor în Transilvania, despre acest'a nu de multu amu avutu ocaziune d'a vorbi mai pre largu; aici numai atât, a vremu să constatăm, că pre langa totu nisurintiele și încordările, domni'a politicianor de tagu'a lui Macellariu nu s'a frantu încă. Cu încetulu, cu încetulu situațiunea politică în Transilvania, în cursulu celoru trei ani d'în urma, s'a dezvoltatu forte strainu și neplacutu, și intr'adeveru este tempulu supremu, că guvernulu — precum se aude — se începa a se ocupă cu afacerile transilvane. De buna samă aceste inconveniente nu se potu lasă mai departe în cursulu lor de până acum, că-ci aru poté să strice tota vietă politică și națională sanetosa. Înse despre esenți'a, scopulu și modulu, cum cugeta barbatii nostri de la guvernulu a realiză acestă opera importantă de reformare, domnesce întunereculu celu mai aduncu, și de-o-cam-data numai atât a strabatutu la lumina d'ilei, că înca în lun'a lui septembrie se va sistă funcționarea comissariatulu regescu. Desființarea comissariatulu nu este decâtu de aprobatu, dar' prin acest'a abi se face începutulu pentru reformele necesare, ba înca valoarea acestei despusatiuni trebuie să apară celu puțin până atunci problematică, până cându nu vomu fi pre deplinu în chiaru cu midilocelu și scopurile ulterioare. De însemnatate estra-ordenaria este, că principiulu uniunii intru câtu și până unde se-si estinda censecintiele sale practice asupra justiției și administratiunii; luă-se-va ore în mai mare considerațiune omogenitatea deplină cu țieră mama (vrè se d'ca Ungaria), s'eu că relațiunile Transilvaniei, precum acestea s'au dezvoltatu în cursulu timpurilor, voru trage mai greu în cumpena. Principie și planuri de reforme de asemenea ponderositate nu resaru gal'a d'în capulu unui ministru, că Minerv'a d'în capulu lui Joe; ar fi deci consultu, că guvernulu să delature velulu de pre misteriu, pentru că opiniunea publică să aiba ocaziune a se enunță la tempu în această privință.

Votulu separat

alu dlui secret. ministeriale Ladisl. Vaidă, ca membru comisiunii esmise d'în conferința națională în Alb'a-Iuli'a în 27. iuliu 1872.

Prea onorat'a conferința națională, în șiedința s'a ținută asta-di înainte de amedia-di, esmitendu una comisiune spre a-si dă parerea asupra proiectulu de decisiune cetitulu prin aduncu știmatulu d. Georgiu Baritiu, m'a onoratu și pre mine cu prea prețiușă s'a încredere benevoindu a me alege de membru acelei comisiuni.

Majoritatea comisiunii esmise a primitu cu puțină ștrambări stilistice acelu proiectu compus de d. Baritiu, în care se recomandă, ca romanii transilvaneni să iee parte activă la alegerile ablegatiloru dietali, pre langa respectarea cunoscutulu programu naționalu, etc. etc.; era una minoritate a facutu unu altu proiectu deosebitu, prin care propune chiaru abținere totală și de la alegeri, adeca passivitate absolută.

D'în motivele mai la vale desfășurate, eu nu potu primi proiectulu minorității, în acelu întielesu, cum e propozu. A mea parere modestă mai se apropia de proiectulu conceputu de d. Baritiu, adoptatu de majoritatea comisiunii, nu de totu consuna înse nici cu acelu-a.

Deci mi-am ținutu de detoria a predă cu profundu respectu umatoriulu meu

Votu separat:

Credu, ba sum pre deplinu convinsu, că toti suntemu de accordu, cum-că la facerea decisiuniloru în această conferință trebuie să bagăm bine sema, că acele se nu fie spre detrimentulu cauzei nostre naționale, ci spre promoverea acelei-a, apoi ca acele să fie atari, pre cari se potemu avé șperanța, că vomu fi în stare a le realiză în solidaritate, și cum-că prin decisiunile nostre, în câtu se potu, nu punemu pede în calea unei transacțiuni și împaciuri dorite, ce și pentru națiunea noastră e una cestiune vitală. După parerea mea modestă la proiectulu majorității nu totu motivele susu atinse sunt destulu luate în considerațiune, era intru cellu alu minorității înca cu multu mai puțin.

I.

Incepu cu proiectulu minorității.

În acestu-a ni se recomandă passivitate afātu de absolută, încătu neci la alegerea ablegatiloru dietali să nu luăm parte defelii.

Eu nu me potu alatură la acestu proiectu, pentru-că d'în multe privințe lu-țienu de daunosu cauzei nostre naționale.

Mi-ieu voia de a spune, că d'în ce motive:

Ore nu ar fi spre detrimentulu cauzei nostre naționale, dacă nu amu poté noi acum midilocul între romanii transilvaneni în ținut'a politică a solidaritate, că asi și apoi, frați de unu sange și de unu interesu comunu, să nu mai fimu desbinati și impartiti și pre venitoriu în două tabere adeca în a activistiloru și a passivistiloru?

Eu de la zelulu naționalu alu defensoriloru passivității chiaru asi presupunu, că voiescu binele națiunii romane, precum presupunu de la acei-a, cari se țienu de proiectulu majorității. — Fără îndoiești nici unulu nu se afla între noi, care să nu dorască solidaritate a, totu trebuie să fimu petrunsi de supremă necesitate, cum-că ori se fimu totu passivisti, ori se fimu totu activisti, dar' nu e iertatu să lasăm mai multu națiunea noastră în două castre desbinată, ci trebuie să fimu totu intrunitiți și solidari. Dacă am primî înse passivitatea în întielesulu proiectatu prin minoritatea comisiunii, atunci scopulu nostru de a midiloci în ținut'a noastră politică solidaritate, de buna sema nu l'am poté ajunge. — Se șcie adeca, că la 5 Maiu a. c. s'a ținutu în Sabiu una conferință, carea s'a declarat pentru activitate intru atât'a, că la alegerile venitorie să luăm parte activă.

De-si după — convingerea mea — decisiunea acelei conferințe mice (statutoria numai d'în vr'o 35—40 membri, d'într' caru puțin au fostu tramisii ținuturiloru respective, și cei mai multi au reprezentatu numai person'a loru propria) nu se potu privi de obligatoria pentru intrég'a romanime d'în Transilvania, dar' sunt multe șemne, că una parte a romaniloru totu-si a primitu decisiunea acestei-a. D'în ținuturile, cari au fostu mai tare reprezentate în conferința sibiiană, abi s'au infaciosiatu aici la Alb'a-Iuli'a căți-va. — Mai că securu potamu șef, cum-că cei ce țienu de decisiunea conferinței d'în Sabiu — bine șeu reu — nu voru recunoșce de obligatorie decisiunile nostre, dacă voru fi acele chiaru antipode celoru sibiiane.

E mai multu că versomile, că aproape toti romanii ablegatori d'în fundulu regiu, apoi d'în cele două districte romanesci și d'în Hatiegu, voru participă la alegere, ba chiaru și la noi, în cerculu de diosu alu comitatulu Cosiocnei, ablegatorii romani sunt degiă ingagiatu intru atât'a, că nu pre credu să se mai pota abținé de la participarea la alegerile de deputatu. Deci, dacă amu primî passivitatea absolută, și după proiectulu minorității amu decide, că romanii să nu iee parte la alegeri, se potu prevedé șiguru, că acestă decisiune nu amu poté-o aduce la valoare, și că națiunea noastră română ar' remané șfășiată în două părți spre mare slabire și dauna a cauzei. Eu unulu nu asi ținé de consultu a decide unu ce, despre care șcimam înainte, că nu-lu vomu poté intru adeveru realiză, și prin care necum să ajungem o ținută politică solidară, dar' amu face prepastia și mai afundă între noi.

Apoi decidendu noi acum unu ce nerealisabile (e șiguru că nu potemu efectua), ore nu amu dă prin acest'a antagonistiloru nostri politici o arma spre a poté dovedé, că: éta inteligenti'a română a decisu abținere totală de la alegeri, dar' între ei și poporu nu e nici unu ablegat'ura fiindu-că poporu în mare parte totu-si a mersu la urna. Și facundu noi nisce decisiuni, cari poporu, șcimam șiguru, că în mare parte nu le va observă, nu vomu face ore prin acest'a unu casu precedentu stricătiosu, prin care dedăm și obicinim pre poporu a nu ascultă nici alta-data de decisiunile conferințelor nostre naționale?

Dar' cei ce defendăza proiectulu minorității, se șervescu, că de unu argumentu ponderos, cu aceea, cum-că de va otari conferința participare la alegeri, nici acest'a nu o amu poté aduce la valoare, fiindu-că cei mai multi ale-

gatori romani prin felu de felu de cortese și coruptiuni voru fi siliti a votă pre candidati straini, de la cari a-i abținé acum, cându alegerile ni stau la usia, nu ni mai este posibilu. Dacă d'în momentele susu atinse minoritatea comisiunii ar' fi proiectatu să ne abținem de la alegeri nu mai în cercuri, unde romanii ablegatori sunt puțin, ast'a asi mai întielege-o; dar' că să ne abținem și în atari cercuri, unde ceamai a mare parte ablegatiloru e de națiune română, acest'a nu o țienu nici decâtu motivată; fiindu-că — lauda Domnului — în câtu cunoscu eu, romanimea nu e înca asi de coruptă, decâtu și lipsita de șemtiulu naționalu, că dacă în asemenea cercuri de alegere s'ar candidă nisce romani cunoscuti acolo și înainte națiunii, de omeni de caracteru nepetatu, și de naționaliști și patrioți zelosi, să nu potemu — pre langa totu cortesele contrarie — baremu pre cea mare parte a votantiloru romani a-i aduce la urn'a candidatulu naționalu, nu mai să aplicăm unu modalitate bună, și apoi și inteligenti'a noastră respectivă să-si implinască cu tota energia detorința sa. Sum convinsu că cu multu mai usioru vomu poté aduce pre ablegatorii romani la urn'a candidatiloru nostri, decâtu a sustiné efectuosu o passivitate absolută la alegeri.

Ce se va întimplă înse, dacă noi nu vomu pune candidati naționali și dacă vomu lasă poporu românulu pre conducere straină? Ore nu voru votă atunci pre candidati straini? Si ore nu voru fi între acesti-a unii și de acei-a cari apoi voru folosi cerenștanți'a acest'a în contra noastră șpunendu, că sunt alesi chiaru și de romanii și lucrandu spre daun'a națiunii nostre? Si ore, cându șcim de a buna sema că — de șf acum se decretă refiener de la alegeri — în unele cercuri romane totu-si voru romanii, participă la alegere, și voru alege candidati romani, întbren: cându e mai mare șposibilitate, că nime d'într' acei deputati romani nu va compromite prin ținut'a sa cauză națională, ore nu atunci cându șeu înșă-si conferința ar' înșemă pre candidati, șeu baremu ar' șa directiva ablegatiloru că pre langa ce felu de condițiuni se aléga?

În tota privința e mai consultu a nu lasă poporu fără conducere și a nu lu-desvetiă de a ascultă de inteligenti'a sa, — și dacă nu potemu curmă reulu de totu, ba emu a împedecă în câtu ni e posibilu.

De la inaugurarea passivității în Mercuria au trecut trei ani.

Credu că și on. domni frați d'în minoritate înca recunoscu, că aceea passivitate de-si nu a fostu chiaru ficțiune, dar' a fostu totu-si inertă, forte puțin productivă, pre langa totu, că atunci înca nu eră o atare șchisma între noi romanii transilvaneni, ce eu dorere o constatăm, că exista asta-di și totu-si dieu puțin un rezultat potemu atribui acelei passivității. — Cu atât mai puțin efectu potemu dara acceptă de la o atare passivitate acum, cându suntemu șfășiați în două castre. Deci — și dacă amu lasă neconsiderate totu motivele mai susu înșrate — chiaru în interesulu efecturii unei passivității vigorose — nu e consultu — după parerea mea modestă — a decretă passivitate cu refiener de la alegeri, de ora-ce ne-a învetiatu șperienti'a de până acum deplinu, cum-că o atare passivitate absolută conduce la inertia nu numai în cauzele publice de stat, dar' în genere și în alte cauze naționale. Multi și dintre inteligenti'a noastră nu pricepu, șeu preceptu falsu passivitatea absolută; apoi unoru-a d'într' acei-a, cari o și pricepu, li da ocaziune bine venita de a poté fi în cauzele naționale comodi, lenesi, trandavi și inertu, sub cuventu că ast'a o potesce passivitatea decretată. — În contra nu se potu trage la îndoiești, că dacă vomu alege deputati naționali, și apoi unu congresu naționalu — în care și deputatii alegundi ar' luă parte — ar' decretă passivitate ulterioară, atunci prin deputati alesi, că prin reprezentanti legali ai poporulu, s'ar poté dă acestei passivități în asta formă o expresiune mai șisibilă, mai efectuosă și mai șiguroasă.

D'în totu aceste motive nu potu primî dara proiectulu minorității comisiunii esmise.

(Va urmă.)

Vien'a, 4. iuniu st. v. 1872.

D'într' cele patru șeu cinci cestiuni, parte europene parte germane-austriace, cari preocupă actualmintu spiritele politice d'în regiunile superioare ale capitalei, atenziunea, ce se da d'în nou cestiunii transilvane potu fi considerată ca una șurșprisa.

În anii d'în urma se pare, că cea mai departată provincia a imperiulu spre Oriente este data cu totulu vitarii că și cum Transilvania nu s'ar mai ținé de imperiu.

Gratia conferinței romane d'în Alb'a-Iuli'a, care făcă ca cestiunea Transilvaniei și dreptele cerenștanțe ale națiunii romane se ștrabata până în regiunile cele mai înalte și, între altele, se convingă pre comitele Andrassy, că prin midilocelu copilarescu, întrebuintate în primulu șemestru alu anului 1871, națiunea română, ajunsa la cunosștința de șine, ofenșata de morte în interesele sale și mortificată în demnitatea sa nu se mai potu reconcilă neci-decum, d'în contra că cu totulu altele trebuie să fie acele drepturi și acele garantii de Statu, pre cari națiunea română se puna base și se pota repausă.

Diaristic'a locale, cu singur'a exceptiune de câte-va diarie oneste, a luat actul d'acesta manifestatiune a vietiei nationale, conformu vechei usantie, in unu tonu si intr'unu spiritu inamicu, ca totu-de-un'a elementului romanescu. Inse politiciii seriosi, si barbati de Statu, inaltati mai pre susu de miserabilele interese ale d'farielor pururea corupte, judeca evenimentulu transilvanu d'in 27. iuniu intr'unu modu, care merita a fi cunoscutu publiculu in genere.

Conferintiei politice d'in Alb'a-Iuli'a, de si durã n-mai una di si jumetate, i-se recunoscce importanti'a d'in mai multe cauze.

Mai antãiu modulu convocãrii fu suprindietoriu, indata ce se refletã cã acea conferintia va fi convocata sub presiunea starii esceptionale si in contra vointiei mitropolitulu A. Siagun'a, care si-dedese cuventulu de onore, cã natiunea romana d'in Transilvania este si merge ori unde se va aflã Prã Sant'i'a sa.

Alu douilea, acẽsta conferintia este a trei'a, care se convoca de trei ani incoce intre Romanii d'in Transilvania sãra intervenirea capilor besericesci: cea politica d'in Martie 1868, tiena la Mercuri'a, cea confesionale d'in Aprilie, 1871, tiena in Alb'a-Iulia, si acẽst'a d'in urma de la Alb'a-Iuli'a.

Tote trei conferintiele, convocate si conduse de mireni, aru fi potutu servã de modelu pentru poporele cele mai inaintate in cultura, familiarisate cu vietia publica si cu discusiunile politice: nici una umbra de escesu, nici unu sioguru cuventu de natura a ofensã personalminte, nici macaru clopotielulu presiedintelui nu fu pusu in miscare.

Conferintiei d'in Alb'a i se da in se una importantia neasemenata mai mare de cãtu celei d'in Mercuria, d'intr'una causã, care pote interesã pre toti Romanii

Convocarea conferintiei d'in 1869 si mai cu sãma resolutiunile luate d'in parte-si, au fostu presintate atunci chiaru si tronului, cã unu efectu alu aspiratiunilor dacoromane, provocate directu de la Bucuresci si patronate de regimãle lui Napoleone III.

In urm'a acelor informatiuni perfide, Romanii d'in Transilvania suferira cãtu-va timpu multe persecutiuni clandestine, sub pretestu cã aru periclitã integritatea imperiului austriacu.

Asta-di, in anulu 1872, candu Franci'a e inghenunhiata sub greutatea miliardelor, ce are se numere barbariloru Teutoni, candu Romania se vede umilitã pãna si in faci'a asiã numiteloru aliancie israelite, candu Romanii transilvanii gemu sub jugulu legii martiale, tradati chiaru de unii d'in fiii pierderii, de unde si pãna unde se mai pota ei luã curagiulu da se adunã si a decide neclintit'a perseverare in program'a nationale formulata in 1848, reînõita in 1861, pusã in lucrare pre cãtu au potutu in diet'a d'in Sabiu d'la 1863 — 1864 si reclamãta d'in non de 1493 fruntasu in anulu 1867?

Abtinerea totale de la alegerile pentru diet'a d'in Pest'a, decretata d'in nou in conferintia de la Alb'a-Iuli'a, nu insemna nimicu altu, de cãtu perseverarea in program'a nationale, ale carei uncte principale sunt: autonomi'a Transilvaniei; individualitatea politica a natiunii romane si-a limbei garantata prin lege fundamentale de Statu I, regularea definitiva a toturoru relatiunilor, in cari va avẽ se stãe pre viitoriu Transilvania cu imperiulu, cu provinciile lui, cu cele-lalte doue cat unalitati conlocutorie.

In faci'a acestoru manifestatiuni repetite ale Romaniloru, am auditu pre barbati de mare greutate d'icundu, cã aci nu mai pote fi vorba de instigatiuni straine, ci numai de convictiuni, cari au petrusu aduncu in spiritulu poporulu romanu, pentiu cã in epoc'a de faciã natiunea romana se pote considerã intr'adeveru cã izolata de tota lumea; cu tote astea nu voiesce se renuntie la nna esistintia si la unu viitoru mai fericitu.

Insinuatiunile d'in Pest'a reesfra se faciã pre persoanele cu inalta positiune se creda, cã Romanii d'in Transilvania au renuntiatu intr'adeveru la program'a loru si aru fi apucatu calea Sabiului.

Asta-di nici comitele Andrãssy nu si-mai face ilusiuni, era cãtu despre comitele Lónyai, se constata, cã e decisu a intrã in negotiãri prelabili cu Romanii d'in Transilvania in modulu, cu care intrase si cu Croatia, d'in partit'a nationale.

Correspondintiele d'in Transilvania ne asigura, cã acele negotiãri s'au si inceputu, cã archimandritulu locoteninte alu mitropolitulu Siagun'a aru fi facutu inse una incercare desperata d'a le paralisã.

Conformu toturoru sciriloru, pre cari le primimu de la Sabiu, sanatatea parintelui mitropolitu suferã atãtu de greu, in cãtu medicii i-aru fi interdãsu pãna si vorbirea mai indelungata.

Astufelu Prã Sant'i'a Sa ar' fi declarat, cã recunoscce importanti'a acestoru negotiãtiuni, inse se vede silitu a delegã in locuf pre archimandritulu Nicolae.

Pre curiosia s'a inse archimandritulu cautã unu pretestu frivole si absurdã cã totulu de la una conferintia preliminarã, in care s'au formulat mai multe puncte, pre bas'a caroru-a se voru deschide negotiãrile.

Despre adeveratele cauze ale absintiei archimandritulu, care aspira astadi la vechiulu rolu alu archiepiscopulu seu, ni se comunica cate-va versiuni. Unii d'icu, ca parintele Nicolae a refusatõ onoreã, cã i s'a oferitõ, nãmãi d'in tãra inflacarata cãtra cei-lalti patru membri si conferintiei, de-

semnati de ministrulu Lónyai si mitropolitulu Vancea. Altoru-a li se pare, cã ur'a religiosa nu l'a iertatu se venã in contactu cu mitropolitulu de la Blasiu. Mai sunt si alte versiuni, pre cari le tacemu.

In totu casulu, Romanii transilvani voru se traga d'in nou, si d'in acẽsta impregiurare, invetiamentulu, ce li s'a datu si in anulu 1865, cã fara emanciparea totale de sub epitropi'a arhierieloru, pre teremulu politicu, voru fi totu-de-un'a una jocaria in manile guvernelor, cari voru scã se cascige pre arhierie si, prin ei, se infliuntiedie poporulu.

„Romanulu.“

Camillu.

D'in Cerculu aleg. alu Tasnadului, 19. iuliu, 1872.

Alegerea in cerculu nostru se incepusã in 14. I. c. Candidatulu guvernamentale Emiliu Jasztrawsky, pote, scolatu si de guvern, cu mana resipitoria se nevoira a trage in urn'a s'a tote voturile alegatoriloru. pentru cari sacrificasse cam la 20.000 fl. v. a. inse candidatulu stangei centr. Beniaminu Guthy si Leopoldu Rãzsõ d'in stang'a estrema indepartata arculu triumfale de E. J. remãndu numai cu 200 votanti pre aren'a luptei.

Dupa acẽst'a incepã a secundã fortun'a lui B. Guthy, care cu promisiuni gole indulcira pre multi romani cãtra sine; inse zelulu, barbati'a, tari'a si resemnatiunea a multoru d'intre preotii, si intielegintii romani precum si evrei apucã cunun'a de pre fruntea acẽstui'a si decorã cu dens'a in 16. I. c. fruntea modestã a lui Leopoldu Rãzsõ.

Prin acẽst'a invingere gloriosa se curmã frõlu sperantiei guvernamentali si a lui B. Guthy pre venitoriu.

Nu potu lasã fãra de observatiune portarea unoru preotii rom., si a nume a Dloru V. Popu d'in Santãu, Am. Popu, Basti, V. Dragosiu, etc. cari si-au abãtutu turm'a de la pasciunea democraticã, impingundu-o la calbas'a guvernamentale aristocraticã, pentru unu bidu de linte veninata! Sã-i cunoscemu pre venitoriu!

„Argos.“

Afaceri scolare.

Bebu-Vechia, 21. iuliu 1872.

Cetindu in unulu d'in Nri „Alb.“ cã in comun'a Bebu vechia, s'a deschisu concursu, pentru ocuparea postulu invet. gr. or., cu unu salariu de 300 fl., 3 lantie de pamentu, 6 stangeni de paie, d'in care se incaldiesce si scol'a.

Eu d'in fati'a locului, n'am potutu crede, cãmã acẽst'a dorintia a locuitoriloru se va implinã, adeca: cã se miciorã lãfa acẽst'a, dupa ce ven. ord. d'in Aradu de duo-ori le-au respinsu cererea; lãfa invet. in trecut u au fostu: 160 fl., 8 fl. pausalu, 1 polovica de grãu dela casa, computandu-se aici 300 de nri, 1 centenariu de lardu, 50 pundi de sare, 10 pundi lumini, 2 stangeni de lemne, 2 stangeni de paie si 3 lantie de pamentu.

Vedeti fratiloru colegi, cumu ni se inbunatãtesce sortea; inse se cercamu mai de amenuntulu, cine e in ast'a p'ivintia caus'a?

1. Noi insine, cã-ci ne stricamu unii pre altii, precum si aici s'a intemplat, cã numai prin recomandarea unui colegu, d'icundu: „eu voi stã de invet. si pre 300 fl.“ numai in urmarea cestei declaratiuni s'a sfãtuitu poporulu a miciorã lãfa invetiatoriulu.

2. Inspectorii scolari, cã-ci. daca poporulu nostru nau ajunusu inca la acea cultura, cã se scie deplinu apretiuã sortea grea a invet., n'ar' debui d'icunde se se invoesca la asiã ceva, mai alesu dupa-ce ven. ord. e in contra miciorãrei, dara si §-lu 144 alu legei de instructiune d'in 1868 dispune: cã, „a cõlo unde invet. trage mai mare lãfa decãtu ce a s'pusã in §. 142. — adeca 300 fl. — nu se pote miciorã.“ Multu me miru, cumu de D. Gataiantiu s'a potutu invõ la asiã ce va, dupa ce d'icunde cã fostu invet. i-este pre bine cunoscutã starea acẽst'a, si scimã bine, cã d'icunde, in interesulu invet., totu ce au potutu au jertfitu, ni este in via memoria conferintia tiena la Checã! dara de asta-data cu ueci o intepunere pentru bunastare a corpulu invetiatorescu, au pentru tãm'a cã ?

3. Organele mai mici besericesci, cã-ci tocmai in dilele aceste, unu inteligentã — demnu de crediementu — intre alte discursuri avate cu D. Sierbanu protopopu in B.-Comlosiu, au d'icunde: „de poporulu Bebei nu mi-place, — pentru ce nu-i place de noi, scimã — inse acea, cã lãfa invet. o au micioratu, mi-place, cã-ci, pentru unu invet. la Bebu e destulu 300 fl.“ Vai! lumina lunei si sarea pamentulu! — slabu luminati si slabu serati, daca in locu de a ve machnã, ve bucurati si asta o intielegemu!

Aici am de amintã, cum-cã in acẽst'a causa merita tota laud'a Ionu Ciucuru, preutu si Vasiliu Arnolth negotiatoriu, cari tote poterile si-au intepunã, cã se remana lãfa betrana, sãu baremu pre langa cele-lalte 400 fl. sã se dãe, inse acesti doi conducatori n'au potutu resiste comunei intregi, cine e aici vina? numai invet. . . . pre care de asta-data lu-crutu.

Aceste amu voitõ a le face cunoscute on. publicu cet. dara mai alesu fratiloru colegi, cã, aspirandu l'a vr'unu postu invetiatorescu, sã nu se recomende cu acea, cã, deu-

sulu vã stã si mai pre pucinu, numai cã se fia alesu, prin aceea cã se va imbiã mai pre pucinu, va stricã toturoru invetiatoriloru, si numai nume reu si-voru cascigã, cã se dice, cã: „marf'a rea e efina“ apoi pentru cã n'are postu cãtu-va tempu, se nu desperedie, cã-ci: „celu ce rabda pãna in finitu, se vã mantuf.“

Alegerea notariulu comunale ni este lã usia, dobandivomu unu romanu, au ba, vomu vedẽ, pati-voru si d. notari ca invet. credu, dupa ce d. aspiranti inca acumu de tempuriu si-facu planurile.

Cum se voru finõ aceste doue alegeri la tempulu sãu cu sinceritate voiu relatã.

In fine, incãtu se tiene de starea invet. gr. or. de aici, va dice cine-va, cã pre mine ca invet. gr. cath. ce me interesãdã? inse eu cu repausatulu invet. si in genere noi totã inteligentia d'in locu, intielegemu aici numai pre romani — suntemu in o concordia fratiesca, avemu devis'a cã, de si unulu mergemu spre resaritu cela-laltu spre apusu dara toti la unu scopu egalõ visumõ, acele-si interese nationale le avemu, cultura, propasire, redicarea starei invet. in genere, cari sunt scol'a, de la cari vine bunã starea spiretualã, si materialã a natiunii nosire, care le dorimu a le ajunge!

Ionu Farcașiu, invet.

VARIETATI.

*. (Literariu.) Unu opu interessantu si de mare pretiu pentru cei ce se ocupa cu istoria fu adusu d'in Italia prin Leopoldu Óváry, care esmisu de cãtra academi'a literaria magiara, scrutedã de mai multi anni bibliotecele d'in Italia. Opu d'in cestãune este scrisu in limb'a italiana, titulu: „Notizia particolare dello stato passato e presente de Regni d'Ungheria, Croazia, e principato di Transilvania. Opera di D. Simpliciano Bizozeri. Opu este tiparitu la a. 1688 in Bologna si contine descripiunea specialã a Ungariei si a partiloru annessate. Contine nu mai pucinu decãtu 36 de tablouri in gravure de arama, cari represinta topografiã cetãtiloru mai insemnate d'in Ungaria in trasuri limpede si vederate. Tablourile sunt de totu fidele. Istoricii potu scoate multe date interesante d'in acestu opu, care merita se lu-aiba veri care societate literaria.

*. (Esundarea Oltului.) In septemanele trecute Oltulu celu rapede si neregulat, a esundatu si in estu annu cã totu de una, causendu multa dauna prin nimicirea fenului, otavei si a multoru gradini si semanture. Agricultorii sunt forte ingrigitu, cã-ci cucuruzele, cari sunt tocmai in apropierea Oltulu, si au jacutu multu tempu sub apa, neci acum nu se potu sapã a dou'a-ora, asiã si grãnele de toamna.

*. (In monetariile) de la Crempitiu si Alb'a Iuli'a s'au batutu in an. 1871 monete de aur si argintu 8.091,251 bucãti, si anume 264,764 galbeni, in pretiu de 1.600,413 fl.; 2.687,734 bani de argintu totu de atãtu pretiu si 5,138,753 dieceri si duodieceri in pretiu de 537.326 fl.

*. († Necrologu.) Cu anima plina de dorere vene subscripsiu in numele corulu profesionale de la Gimnasiulu superiore romanescu gr. cat. d'in Nasaudu, a aduce la cunoscintia on. publicu tristulu casu alu repãsãrei fostulu profesoriu gimnasiale in Nasaudu: Teodoru Dumbrava, intemplate in modu repentine in 18. Iuliu 1872 la scãdele de-la San-Georgiu, in florea etatii sale. Immormentarea osaminteloru repãsãtulu in Domnulu se intemplã sambeta in 20 iuliu, a. c. la 10 ore a. m. in San-Georgiu cu totã onoreã cuvintiosa unui barbatu demnu, zelõsõ onestu, afabile, si forte acuratu in oficiulu sãu. — Fia-i tieren'a usiorã si memori'a binecuvantata. — Nasaudu in 20. iuliu, 1872. Dr. Ioane Lazaru, Directoriu si prof. gimn. in Nasaudu.

*. (Fapta nobilã.) D. Lazaru Huza, notariu consistoriale alu dieceei Gherlane si d. Ioanu Papiu, preotu in institutulu corectoriu de tiera, cu ocasiunea tiereniei esamenulu de vera cu pruncii scolari d'in scol'a popularã gr. cath. romanã d'in Gherla atãtu in a. tr. cãtu si in a. c. in semnu de premiu au impartitõ intre pruncii cei mai diligentu mai multe cãrti folositorie, pentru care fapta placuta in numele tinerimei scolare vinu a mi-esprime acestoru barbati meritati cea mai fierbinte multamita. B. . . docinte.

*. („Revista scientificã“), ce apare in Bucuresci sub redactiunea dloru Aureliãnu si Stefanescu, in prii cei d'in urma, aduce 5 tablouri pre fromose cu desemne de anticitate pre istorice d'in Romania; mai cu sãma ciocani, globuri, vase, arme si alte instrumente de petra.

*. (In Csikszereda) in Ardelu, s'a alesu oppositionalulu Stefanu Keresztes de deput. diet. in loculu deachistulu Geczõ. — Pãna asta-di dara, sunt 240 deput. guvernamentali si 144 oppositionali. Guvernamentaliu au cascigatu 52 cercuri electorale si au perditu 32 cerc.

*. (Denumire) D. Andreu Russu este numitu de practicantã la oficiulu telegraficu.

*. (Otelulu mare) de pre insul'a Margaret'a, care se edifica nãntea scãdeloru pre tiermuri Dunarii, va veni sub acoperamentu inca in era mai de aproape. Preste

